

Velkommen til Liedutvalgets innspillskonferanse 11. juni 2019

Liedutvalget skal levere sin innstilling i desember 2019. Da skal utvalget foreslå nye modeller for videregående opplæring, for unge og voksne. Utvalgets forslag til modeller skal ivareta mangfoldet i elevgruppen. Elevenes og lærlingenes behov og interesser skal ivaretas, og det skal legges vekt på at opplæringen er relevant for deres aktive deltakelse i samfunnet, i arbeidslivet og i høyere utdanning.

For å sikre et bredt og erfaringsbasert kunnskapsgrunnlag til innstillingen, ønsker utvalget så mange innspill som mulig fra alle relevante aktører i opplæringen. Denne innspillskonferansen er utvalgets fjerde og siste før vi skal foreslå modeller for morgendagens videregående opplæring.

Konferansen har tre tema som du kan lese mer om under. Hvert tema innledes kort av utvalgets medlemmer og et medlem fra utvalgets referansegruppe, før deltakerne diskuterer sammen rundt bordene. Deretter får deltakerne anledning til å holde **korte** innlegg (1 minutt).

Dersom du ønsker å holde et innlegg i plenum, kan du sette deg opp på en liste som ligger ved inngangen til konferansen. Vi kan ikke garantere at alle får holde sitt innlegg, det avhenger av antallet som har meldt seg på. Men vi håper flest mulig skal få komme til orde, og at alle respekterer den korte taletiden. Hvert tema avsluttes med at gruppene får tid til å sende et skriftlig innspill til liedutvalget@kd.dep.no

Tema 1: Struktur i videregående opplæring – to utdanningsretninger?

I hovedinnstillingen skal utvalget foreslå og vurdere ulike modeller for videregående opplæring. I mandatet står det:

«Dette innebærer innretningen på studiespesialiserende og andre studieforberevende utdanningsprogrammer, hovedmodellen og ansvarsforholdene i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene, overganger mellom yrkesfag og studieforberevende utdanningsprogrammer, herunder påbygg til generell studiekompetanse. Utvalget skal komme med forslag til konkrete endringer i strukturen/organiseringen og fagsammensetning.»

I delinnstillingen viser vi til at det har vært et overordnet prinsipp for strukturen i videregående opplæring at vi skal ha to selvstendige utdanningsløp som fører enten til studiekompetanse eller til yrkeskompetanse. Da det ble innført en ny tilbudsstruktur i 1994 var et viktig hensyn at strukturen skulle være oversiktlig og uten blindveier. I årene etter innføringen av Reform 94 har det vært et økende behov for fleksibilitet i tilbudsstrukturen. Etter utvalgets oppfatning har dette ført til en mer uoversiktlig struktur. Fleksibiliteten er størst for elever i yrkesfaglige program. Muligheten til påbygging til generell studiekompetanse og utviklingen av flere lokale tilbud har gitt økt fleksibilitet og flere muligheter for

elever på yrkesfag som ønsker å oppnå studiekompetanse. Mulighetene for å bytte fra studieforbereende til yrkesfaglige utdanningsprogram er derimot så godt som fraværende.

Som utgangspunkt for diskusjonen her i dag, kan vi tenke oss tre alternative modeller, der modell 0 er dagens modell, og modell 1 og 2 kan ses som to ytterpunkter. Hensikten er ikke å velge ett av disse alternativene, men å ha et grunnlag for å diskutere fordeler og ulemper ved ulike veivalg.

Modell 0: Dagens modell. To ulike løp, men med gode muligheter for å begynne på et yrkesfaglig løp, men ende opp med generell studiekompetanse, for eksempel gjennom påbygging etter Vg2 og etter fagbrev, gjennom lokalt utviklede tilbud og gjennom løp som gir dobbeltkompetanse (TAF/YSK)

Modell 1: To klart definerte hovedløp som fører fram til enten yrkeskompetanse eller studiekompetanse. Muligheter til å ta påbygging til generell studiekompetanse (evt også muligheter for yrkesfaglig påbygging) etter fullført opplæring, men begrensede muligheter for å bytte mellom de to hovedløpene underveis i opplæringen. I en slik modell vil retten til påbygging etter Vg2 enten fjernes eller begrenses sterkt, og det vil i mindre grad bli lagt til rette for yrkesfaglige løp som fører fram til studiekompetanse.

Modell 2: En mer integrert modell, der det i større grad legges til rette for at elever kan bytte mellom løp og kombinere fag fra både studieforbereende og yrkesfaglige løp. I en slik modell vil mulighetene for påbygg etter Vg2 videreføres, og det vil i større grad bli lagt til rette for at elever kan bytte fra studieforbereende til yrkesfaglige løp. I en slik modell vil det være rom for å utvikle lokale tilbud som gir studiekompetanse med utgangspunkt i yrkesfaglige utdanningsprogrammer. For elever på studieforbereende program, vil det i større grad bli lagt til rette for å velge fag fra yrkesfaglige utdanningsprogram.

Tema 2: Retten til videregående opplæring

Retten til videregående opplæring ble innført i Reform 94 og sikrer at all ungdom får minimum tre års opplæring og noe utvidet rett. Retten har vist seg å være en styrke, og så å si alle ungdommer går direkte til videregående fra ungdomsskolen. Samtidig er det mange unge som trenger mer enn det som i dag ligger som en rettighet for å kunne fullføre.

Liedutvalget mener at retten til videregående opplæring for ungdom er viktig, men stiller spørsmål ved om ikke dagens rett er for snever. **Liedutvalget vurderer derfor å foreslå at retten til videregående opplæring utvides.**

Men hvordan skal en slik utvidelse se ut? Bør det for eksempel innføres en ubegrenset rett til videregående opplæring, med ingen begrensning i alder eller i antall sluttkompetanser? Bør det være en rett til å kunne fullføre med både studiekompetanse og fagbrev – eller kanskje rett til å fullføre med to eller flere fagbrev? Eller bør vi søke andre måter å utvide retten på? Kan vi for eksempel tenke at dagens rettighet endres fra å ha krav på et bestemt antall år med opplæring til at retten i framtida knyttes til at ungdom faktisk får fullført opplæringen sin? Hvor mange forsøk skal i så fall ungdommene få, og skal de også ha rett til å ta ekstra fag som kreves på bestemte høyere utdanninger?

Vil det samfunnsøkonomisk lønne seg å utvide retten? Bør vi sikre at ungdom som søker videregående opplæring prioriteres fremfor voksne som har gjennomført (fullført / ikke fullført) videregående opplæring?

Forslag om utvidet rett reiser mange spørsmål, som vi gjerne ønsker å få diskutert på innspillskonferansen.

Tema 3: Innhold i videregående opplæring – fag og fagkombinasjoner

Hvilke fag må elevene ha for å være rustet for videre studier, arbeidslivet og delta i samfunnslivet?

Overordnet kan vi si at videregående opplæring inneholder to typer fag – fellesfagene og programfagene. Programfagene følger programområdene, noen er valgfrie og noen obligatoriske, fellesfagene er i utgangspunktet felles for alle.

Ved en gjennomgang av fag og fagkombinasjoner ønsker vi å utforske hvilke muligheter som finnes for at både programfag og fellesfag skal være relevante for elevenes framtid, men også for arbeidsliv og høyere utdanning.

Hvilke av fagene fra Reform 94 kan bestå, eventuelt med hvilke endringer, hvilke fag er ikke nødvendig for elevenes videre kvalifikasjoner og hvilke nye fag må elevene ha for å stille rustet og kompetente til framtidig arbeidsliv eller studier?

Problemstilling 1 – om felles fag og fordypning

For å kunne delta i samfunnet må alle ha kunnskap i noen kjernefag, og for å kvalifisere seg til yrker eller studier må man ha fordypet seg i et eller flere fagområder. Utvalget har blant annet diskutert om fagene norsk, engelsk og matematikk i større grad bør være redskapsfag, og at de er tilpasset skrivingen, regningen og engelsken elevene må i det aktuelle yrket eller studiet.

- Bør vi ha færre fellesfag?
- Bør noen fellesfag slås sammen?
- Bør vi ha nye fellesfag?
- Må det som er felles, være fag? Hva med felles tverrfaglige tema som i fagfornyelsen?
- Skal kroppsøving ha en helsefremmende funksjon eller skal faget gi kunnskap om trening og helse?

Problemstilling 2 – om obligatoriske fag og valgbare fag

Noe av det som fremmer motivasjon og lærelyst er muligheten til å kunne velge fag eller deler av fag å fordype seg i, samt å ha innvirkning på når man kan få begynne på fordypningen.

- Hvordan kan vi legge til rette for at elevene får anledning til å spisse sin kunnskap så tidlig som mulig, samtidig som den grunnleggende kjernen i hvert enkelt fag ivaretas?
- Kan vi bruke faget yrkesfaglig fordypning til tidlig spissing på yrkesfag?
- Er det behov for et tilsvarende *studiefaglig fordypning* for tidligere fordypning på studieforbereidende?
- Skal man ha fag som gir mulighet for en mer variert skolehverdag, bestående av eksempelvis estetiske fag, musikk, helse, fysisk aktivitet?

Problemstilling 3 – om vurdering og dokumentasjon

Etter endt videregående opplæring må alle kunne dokumentere kunnskapen de har tilegnet seg underveis og på slutten av opplæringen for at arbeidslivet eller høyskoler og universiteter skal avgjøre hvorvidt søkere har kvalifikasjonene som etterspørres.

- Hvordan kan vi sikre vurdering som viser elevenes samlede kompetanse?
- Hvordan kan man sikre at elevene blir prøvd på en måte som dokumenterer kunnskapen i faget/fagområdet de har fordypet seg i?
- Skal elevene vurderes i form av eksamen i redskapsfagene eller bare i fordypningsfagene?
- Skal alle fag ha vurdering med karakter? Er det behov for at kroppsøving vurderes med karakter før siste semester? Er det behov for at eventuelle fag som skal gi en mer variert skolehverdag vurderes med karakter?